

29. ÂN DỤC BÁO, OÁN DỤC VONG. BÁO OÁN ĐOẢN, BÁO ÂN TRƯỜNG.

Ân phải báo, oán phải quên

Báo oán ngắn, báo ân dài.

29.1. Ân dục báo, oán dục vong (*Ân phải báo, oán phải quên*)

Câu “*Ân dục báo*” (*ân phải báo*) này, thật ra khi một người luôn luôn không bao giờ quên ân đức như không quên ân đức của cha mẹ, không quên ân đức của thầy cô giáo, không quên ân đức của mọi người đối với họ thì tinh thần trong cuộc sống của họ nhất định rất sung túc. Cho nên căn nguyên hạnh phúc của một con người là ở trong sự yêu thương và cảm ơn. Khi họ hiểu được sự yêu thương, hiểu được bỏ công sức ra cho người khác thì họ sẽ cảm nhận được giá trị của mình. Cho đi so với nhận được thì càng có nhiều phúc hơn. Cho nên chúng ta thấy có rất nhiều người đi làm việc từ thiện, hàng ngày nét mặt họ lúc nào cũng tươi cười.

Các vị xem, cư sĩ Hứa Triết của chúng ta đã 106 tuổi rồi, khi ở Cao Hùng tôi cũng từng gặp bà, bà cười rất giống như đứa trẻ, không có gì khác biệt. Thật là một tấm lòng son! “*Ăn dục báo, oán dục vong*” (*Ăn phải báo, oán phải quên*), bà luôn luôn nghĩ cách giúp đỡ người khác. Như vậy là bà đang sống trong thế giới nhân ái.

Khi một người lúc nào cũng nghĩ đến ân nghĩa thì họ sẽ sống với tâm muốn báo ơn. Khi một người sống với tâm muốn báo ơn thì trong lòng họ sẽ cảm thấy rất sung túc. Giống như tôi hơn một năm nay đi nhiều nơi như vậy, cuối cùng cũng cảm thấy có một chút an ủi. Tôi cảm thấy cuộc đời mình thật may mắn vì có thể theo học những điều giáo huấn từ cô giáo Dương, từ chú Lô, từ các thầy cô giáo của tôi và từ những vị Thánh Hiền ngày xưa. Tôi là người rất may mắn, cho nên cũng mong rằng có thể làm được một chút việc để cho họ được vui. Hơn một năm nay, xem ra tuy rất bận rộn, nhưng trạng thái tinh thần của tôi ngược lại càng ngày càng tốt hơn. Cho nên sống trong sự cảm ơn thì chân thật là có khác. Khi quay đầu nhìn lại con đường đã đi thì tôi cảm thấy còn có cảm giác có một chút sung túc, một chút vững vàng.

Tôi còn nhớ có một lần cô giáo Dương cho tôi một phong lì xì, bên trên có viết rằng: “*Thầy Thái! Thầy đã vất vả rồi!*”. Sau khi xem xong tôi lập tức rơi lệ, bởi cuộc đời này tôi lại có thể may mắn như vậy. Tôi có thể đi trên con đường thúc đẩy phát triển văn hóa ngàn năm của Tổ Tông để lại cũng là do cô giáo Dương tác thành. Trên con đường này, tuy cô không ở bên cạnh tôi, nhưng cũng dìu dắt, chăm sóc cho tôi từng chút một. Nếu như không có cô quyết tâm để tôi ở Hải Khẩu thì tôi đã không có cơ hội để rèn luyện như thế này. Hơn nữa, bởi cô đã nhận việc thúc đẩy phát triển văn hóa Thánh Hiền là trách nhiệm của mình, cho nên có rất nhiều việc cũng đều do cô lập kế hoạch. Thời kỳ đầu, cô đã lập kế hoạch phát triển và tôi chỉ làm công tác giảng dạy mà thôi. Và sự sắp xếp sau này cô cũng luôn luôn nghĩ cho những người hậu bối chúng tôi.

Cho nên chúng ta được theo những người thiện tri thức này để học tập thì những ân đức này phải luôn luôn ghi nhớ không bao giờ quên. Vậy cách thức tốt nhất để báo đáp những vị trưởng bối này là làm theo những điều đã học. Cho nên khi tôi

tặng quà cho chú Lô, có thể những món quà này chú cũng không thiếu, điều quan trọng nhất là họ có thể thấy được những người hậu bối chúng ta có thể nghe theo những giáo huấn của họ để mà tu thân, hành đạo. Như vậy sẽ làm cho họ có được sự an ủi lớn nhất. Cho nên chúng ta phải luôn luôn nghĩ đến công ơn của cha mẹ, luôn luôn nghĩ đến công ơn của thầy cô giáo, và luôn luôn nghĩ đến công ơn của những vị Thánh nhân mấy nghìn năm trở lại đây của chúng ta.

Cứ mỗi lần xem “*Câu Chuyện Về Giáo Dục Đạo Đức*” thì tôi đều xem đến rơi nước mắt, giống như là vị Thánh nhân này đã soi sáng tâm hồn của tôi vậy. Hôm đó tôi xem đến chỗ Tổ Địch dẫn tất cả những người thân thích của ông đi lánh nạn, mấy trăm người ông cũng đều chăm sóc hết. Sau đó ông tự mình phải đi bộ, những xe ngựa đều nhường cho người khác. Ông khiến cho những vị trưởng bối trong làng đều nói rằng: “*Chúng ta đã lớn tuổi như vậy rồi nhưng trong hàng hậu bối có thể gặp được người như vậy, gặp được người như là cha mẹ tái thế này thì có chết cũng không ân hận*”.

Tôi xem đến đây thì rất cảm động. Xã hội hiện nay của chúng ta khiếm khuyết nhất là sự yêu thương và sự quan tâm. Khi chúng ta chịu noi theo những vị Thánh nhân này thì tin rằng cũng có thể diễn ra những vỡ tuồng hay giống như Tổ Địch. Thánh nhân đã soi sáng tâm hồn của chúng ta thì chúng ta nhất định phải noi theo tấm gương của họ.

Giữa người với người khó tránh khỏi sự xung đột. Bài trước chúng ta cũng có nhắc đến: “*Khả ố chi nhân tất hữu khả lân chi xứ*” (người đáng ghét cũng có chỗ đáng thương). Họ cũng do chưa từng học cách làm người thì mới gây xung đột với chúng ta. Vậy thì trước tiên chúng ta phải tự kiểm điểm lại mình, nếu như mình không làm sai thì nên tiến thêm một bước để bao dung người khác. Chúng ta không nên giữ lỗi lầm của người khác ở trong lòng của mình. Như vậy là đem cái dở bản nhất của người ta để vào tâm hồn trong sạch nhất của chúng ta. Đó là một việc làm ngốc nghếch. Cho nên khi chúng ta chịu tha thứ cho người khác, thì kỳ thực là tha thứ cho chính mình. Khi hàng ngày các vị đem lỗi lầm của người khác đều để ở trong lòng thì thật không dễ chịu chút

nào. Cho nên chúng ta phải có thể: “*Bất niệm cựu ác, bất tăng ác nhân*” (không nhớ lỗi lầm cũ, không ghét bỏ người có lỗi).

Đối với những xung đột đã xảy ra, chúng ta cũng không nên để ở trong lòng. Bởi khi các vị để oán hận trong lòng, liệu đối phương có cảm nhận được không? Có cảm nhận được không? Có hay không? Có thể. Các vị xem, khi các vị oán hận thì có thể hiện ra ánh mắt không? Có thể hiện ra vẻ mặt không? Nhất định là có. “*Thành ư trung, hình ư ngoại*” (thành thật ở trong lòng thì sẽ biểu hiện ra bên ngoài), vậy tâm không thành thật thì đương nhiên cũng sẽ biểu hiện ra bên ngoài. Cho nên khi các vị không buông bỏ được oán thù thì quan hệ giữa hai bên nhất định sẽ càng ngày càng xa. Như vậy cũng không tốt, bởi vì rốt cuộc, sáng tối nào hai bên cũng phải sống với nhau, hoặc là trong công ty thì thường xuyên phải gặp nhau. Cho nên khi hai người không thể tiếp nhận nhau thì rất có thể sẽ ảnh hưởng đến sự hài hòa của một gia đình, sự hài hòa của một tập thể. Thế thì tội gì mà phải khổ như vậy!

Tôi có một vị trưởng bối, ông rất có tài cho nên trong công ty có rất nhiều việc đều nhờ ông làm. Bởi vì ông biểu hiện đặc biệt tốt nên có rất nhiều phần thưởng đều đến tay ông. Điều này đã làm cho các đồng nghiệp khác đố kỵ. Nhưng vị trưởng bối này nói rằng: “*Làm cho người khác đố kỵ cũng là một vinh dự, bởi mình có bản lĩnh thì mới bị người ta đố kỵ, cho nên mình không cần phải tức giận*”. Tiếp đó ông lại kể rằng có một vị bạn hữu phê bình ông rất kịch liệt, nhưng ông cũng không để trong lòng. Về sau vị bạn hữu này có một việc mà mọi người đều không giúp được gì cho ông ấy cả. Vừa vặn vị trưởng bối của tôi lại biết làm việc này, cho nên ông đã chủ động đến giúp vị bạn hữu kia. Kết quả khi ông đi giúp thì đối phương rất là xấu hổ với những gì trước đây mình đã làm. Và sau đó thì họ trở thành bạn thân của nhau, đó chính là “*oan gia nghi giải bất nghi kết*” (oán thù nên cởi không nên kết).

Hơn nữa sau khi đã thật sự chơi với nhau thì chúng ta mới hiểu được rằng một người luôn luôn phê bình người khác là do nội tâm của họ không cân bằng. Vậy tại sao tâm của họ lại

không cân bằng? Có thể bởi vì trong quá trình trưởng thành, hoặc gia đình hiện tại làm cho tâm của họ không có cách lắng lại, đều là do trong lòng có rất nhiều nỗi khổ chưa được giải quyết hết. Cũng bởi vì vị trưởng bối này của tôi không chấp nhật với ông bạn của mình, lại còn chủ động giúp đỡ ông ấy, cho nên tình nghĩa này đã hóa giải được nút thắt và tiến thêm một bước, lại có thể chỉ dẫn, giúp đỡ ông bạn của mình trong quan niệm, tư tưởng.

Cho nên chúng ta “*hữu duyên thiên lý lai tương hội*”, bất luận là thiện duyên hay ác duyên, chỉ cần tâm chúng ta duy trì được sự bình đẳng, duy trì được sự từ bi thì tin rằng cho dù là ác duyên cũng sẽ chuyển hóa thành thiện duyên. Cho nên chúng ta phải làm được “*oán thân bình đẳng*”. Chân thật khi chúng ta có thể coi kẻ thù với người thân của mình cũng bình đẳng như nhau, thì mới có thể làm cho người ta khâm phục từ trong tâm khảm.

Chúng ta hãy xem lại câu thành ngữ này. Chữ gì đặt ở trước? Chữ “*oán*”, “*oán thân bình đẳng*”, cho nên phải rộng lượng. Đó là “*ân dục báo, oán dục vong*” (*ân phải báo, oán*

phải quên). Thật ra có rất nhiều việc chúng ta cố chấp, nhưng chỉ cần chúng ta vừa thay đổi suy nghĩ thì lập tức từ chỗ cố chấp sẽ biến thành trí tuệ. Cho nên con người cũng cần nên thay đổi suy nghĩ.

Chúng ta cũng nên cảm ơn những người đã làm cho chúng ta bị tổn thương, bởi vì họ rèn luyện tâm trí cho ta; Cảm ơn những người đã lừa dối ta, bởi vì họ làm cho ta tăng thêm kiến thức. Chúng ta hãy thử nghĩ xem một người tiến bộ nhiều nhất vào thời điểm nào? Trong nghịch cảnh. Cho nên phải cảm ơn những người đã làm chúng ta tổn thương, bởi vì họ rèn luyện tâm trí cho chúng ta; cảm ơn những người đã lừa dối ta, bởi vì họ làm cho ta tăng thêm kiến thức. Tục ngữ có câu: “*Bất kinh nhất sự, bất trưởng nhất tri*” (*không trải qua một việc thì không thể tăng thêm kiến thức về sự việc đó*). Cảm ơn những người đã làm chúng ta vấp ngã, bởi họ đã làm cho năng lực của chúng ta tăng thêm; Cảm ơn những người đã bỏ rơi chúng ta, bởi họ đã dạy chúng ta phải tự lập. Cuộc đời của các vị có thể dựa dẫm vào ai để có thể dựa đến hết đời? Không thể! Chữ “*dựa*” ở đây không phải là dựa bằng cơ

thể mà là nương tựa vào một người có sự trưởng thành về tâm trí. Và còn phải cảm ơn những người đã khiển trách chúng ta, những người mắng mỏ chúng ta, bởi vì họ đã làm cho chúng ta tăng thêm định tuệ. Cho nên “*Phụ mẫu giáo, tu kính thính. Phụ mẫu trách, tu thuận thừa*” (Cha mẹ dạy, phải kính nghe. Cha mẹ trách, phải thừa nhận). Đây không chỉ nói đến cha mẹ mà khi tất cả những người khác có trách mắng chúng ta, chúng ta cũng có thể khiêm nhường, cung kính lắng nghe. Như vậy thì học vấn, đạo đức của chúng ta cũng có thể nâng cao.

Một người chỉ cần thay đổi lại quan niệm thì tất cả mọi phiền muộn cũng có thể biến thành trí tuệ. Cũng bởi vì các vị có thể thay đổi cho nên đối với những người làm tổn thương, lừa dối các vị, làm các vị vấp ngã, các vị có thể khiến họ rất kinh ngạc. Tiến thêm một bước là họ sẽ khâm phục các vị: “*Sự tu dưỡng của các vị có thể đạt được đến trình độ đó thì thực ra các vị học của ai vậy?*”. Vậy thì các vị lại có thể đem “Đệ Tử Quy” ra để giới thiệu với họ rồi! Cho nên chúng ta phải làm mát mắt những vị Thánh nhân ngày xưa chứ không

nên chịu không nổi rồi đi tranh chấp với những người kém hiểu biết, đến cuối cùng đối phương lại nói rằng: “*Còn nói là mình đã học Đệ Tử Quy nữa!*”. Như vậy thì thật là phiền phức. Cho nên “*oán dục vong*” (*oán phải quên*).

29.2. Báo oán đoản, báo ân trường (*Báo oán ngắn, báo ân dài*)

“*Báo oán đoản*” (*báo oán ngắn*) không phải thật đi báo oán mà là nhanh chóng đem cái ý nghĩ oán hận này chuyển đổi. Chữ “*trường*” trong “*báo ân trường*” (*báo ân dài*) ở đây không phải chỉ thời gian mà là chỉ sự lâu dài, trường cửu. Làm sao có thể báo hết ơn đức đối với cha mẹ! Làm sao báo hết ơn của thầy cô giáo! Đối với những ơn đức này chúng ta đều phải có thái độ “*cúc cung tận tụy, tử nhi hậu dĩ*” (*một lòng tận tụy đến chết mới thôi*).

Khi tôi nói câu này, các vị có chợt thấy ánh sáng chỉ dường không? Bởi khi tôi học cấp ba cũng có hai lần lóe sáng. Tôi cũng đã từng kể cho các vị nghe rồi phải không?

Lần thứ nhất là khi tôi nghe “*Nhạc Dương Lâu Ký*” của Phạm Trọng Yêm, “*Tiên thiên hạ chi ưu nhi ưu, hậu thiên hạ chi lạc nhi lạc*” (lo trước nỗi lo của thiên hạ, vui sau cái vui của thiên hạ), chợt thấy lóe sáng khoảng năm đến mười giây, sau đó tiếp tục lại bắt đầu u tối. Bởi vì đối với “*văn ngôn văn*” hồi đó tôi cũng chưa được mở mang đầu óc.

Lại đến khi đọc “*Xuất Sư Biểu*”, xem đến câu “*cúc cung tận tụy, tử nhi hậu dĩ*” (một lòng tận tụy đến chết mới thôi) của Khổng Minh thì tôi chợt lại thấy lóe sáng. Nhưng phải duy trì sự sáng sủa này mới được, cho nên gặp được Thánh giáo thì tôi không được để lỡ mất. Tôi sẽ không để lỡ mất cơ hội một lần nữa, khi bị lỡ mất thì rất khó chịu, phải đi một vòng và khi quay lại thì đã hơn mười mấy năm. Tuy rằng khi đó tôi chỉ mới mười mấy tuổi, nhưng thanh thiếu niên mười mấy tuổi đã “*vi phú tân từ cường thuyết sâu*”, còn ôm một đống những cảm xúc đau khổ vào trong lòng. Bởi không hiểu lý lẽ cho nên tôi còn hát những bài tình ca này một cách đau khổ muôn phần. Không có người chỉ bảo cho nên tôi đã làm lãng phí tuổi thanh xuân đẹp đẽ.

Cho nên người người ai cũng có duyên sâu với những vị Hiền Thánh. Cho nên, tôi có nói với bạn bè rằng nếu như có kiếp trước thì nhất định tôi là người lính bung cơm, rót nước cho Khổng Minh bởi vì khi nhìn thấy Thừa Tướng càng ngày ăn càng ít đi thì tôi rất đau lòng. Đây là khi tôi xem Tam Quốc Diễn Nghĩa, thấy Khổng Minh không cầm nổi cây bút, binh sĩ bung cơm cho ông nhưng ông cũng không ăn. Tôi xem đến cảnh này thì vô cùng thương cảm mà rơi nước mắt. Cho nên Thánh Hiền đã dùng sự chân thành của họ để diễn ra những vở tuồng hay, thì chúng ta nhất định phải noi theo những tấm gương của họ, cho nên mới gọi là “*báo ân trường*” (*báo ân dài*). Bởi có những ân đức như vậy, thì các Ngài mới có thể để cho cuộc sống của chúng ta đi về phương hướng tươi đẹp như hôm nay. Nếu như không có họ thì sẽ không có chúng ta. Cho nên khi có được thái độ như vậy thì chúng ta sẽ tận tâm, tận lực với bổn phận của chúng ta, để những người có ơn đối với chúng ta có thể vui vẻ mà thấy được sự trưởng thành của chúng ta, thấy được cuộc đời của chúng ta.

Người giảng: Tiến sĩ Thái Lễ Húc

Nơi giảng: Đài Nam Đài Loan

Thời gian giảng: Năm 2005

Dịch giả: Tống Như Cường